

Uzasadnienie

Doświadczenia kilkunastu ostatnich lat pokazują, że uczestnicy obrotu prawnego preferują samodzielne dokonywanie czynności prawnych on-line. Z pośrednictwa notariuszy korzystają wtedy, gdy wymaga tego ustawa lub gdy dokonanie czynności on-line jest niemożliwe. Konieczność wizyty w kancelarii notarialnej i poniesienia związanych z tym kosztów stanowi dla wielu osób istotną barierę.

Projekt zakłada wprowadzenie szeregu ułatwień dla uczestników obrotu prawnego dotyczących tworzenia oraz funkcjonowania podmiotów podlegających obowiązkowi wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego, w szczególności fundacji i stowarzyszeń.

1. Propozycje legislacyjne dotyczące rozwoju systemu S24.

Już obecnie szereg czynności prawnych może zostać dokonana on-line przez tzw. system S24 (np. zawarcie umów spółek, czy podejmowanie uchwał, zmiana adresu). Uczestnicy obrotu prawnego bardzo chętnie korzystają z tej możliwości.

System S24 ma jednak istotne ograniczenia, z których największe to:

- a) niedostateczna liczba wzorców czynności prawnych, w tym brak mechanizmu umożliwiającego stałe dodawanie nowych wzorców w odpowiedzi na aktualne potrzeby uczestników obrotu prawnego;
- b) brak możliwości korzystania z systemu S24 w przypadku zawarcia lub zmiany umowy poza tym systemem;
- c) niedostateczny zakres podmiotowy;
- d) brak integracji systemu S24 z systemem teleinformatycznym obsługującym postępowania rejestrowe oddanym do użytku w lipcu 2021 r. (SOW KRS);
- e) konieczność podejmowania uchwał w sposób jednogłosny, brak rozwiązań umożliwiających podejmowanie uchwał większością głosów.

Rozwiązania zawarte w projekcie ustawy zmierzają do usunięcia części z wskazanych wyżej ograniczeń poprzez:

a) rozszerzenie katalogu czynności prawnych objętych systemem S24 oraz stworzenie mechanizmu umożliwiającego stałe dodawanie nowych wzorców, w odpowiedzi na potrzeby uczestników obrotu prawnego.

Projekt ustawy przewiduje zmianę art. 7¹ § 1 ustawy z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz. U. ...), zwanej dalej „ksh”, poprzez wskazanie w treści tego przepisu, że zawarcie umowy spółki lub wykonanie innej czynności dotyczącej spółki, której umowa została zawarta przy wykorzystaniu wzorca umowy, w szczególności podjęcie uchwał, może nastąpić także przy wykorzystaniu wzorca umowy lub innych wzorców udostępnionych w systemie teleinformatycznym, nawet jeżeli przepisy ustawy wymagają dla takich czynności formy szczególnej (projektowany art. 7¹ § 1 ksh). Zdaniem projektodawcy możliwość dokonania czynności prawnych w systemie teleinformatycznym nie powinna mieć dłużej charakteru wyjątkowego i zależeć od wprowadzenia do ustawy przepisów szczególnych, ale powinna stanowić regułę. Celem projektu jest zmiana sytuacji, w której elektronizacja poszczególnych czynności prawnych dotyczących spółek handlowych każdorazowo wymaga czasochłonnej zmiany ustawy. W realiach coraz bardziej dynamicznie zmieniających się uwarunkowań społeczno-gospodarczych sytuacja taka nie może być dłużej akceptowana.

Projekt ustawy wprowadza mechanizm legislacyjny umożliwiający szybkie i sprawne tworzenie oraz modyfikację wzorców czynności prawnych udostępnianych w systemie teleinformatycznym. Zgodnie z projektowanym art. 7¹ § 3 ksh Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, rodzaje czynności dotyczących spółek, które mogą zostać wykonane w systemie teleinformatycznym oraz ich wzorce, mając na względzie potrzebę ułatwienia dokonywania czynności dotyczących spółek, zapewnienia sprawności postępowania rejestrowego, a także konieczność zapewnienia bezpieczeństwa i pewności obrotu prawnego. Przewiduje się, że wszystkie wzorce dotyczące spółek prawa handlowego zostaną zdefiniowane w jednym akcie normatywnym. Obecnie wzorce te są ustalane w osobnych rozporządzeniach, które dotyczą poszczególnych rodzajów spółek. Prezentowana propozycja wpisuje się zatem w postulat deregulacji i uproszczenia systemu prawnego.

Kluczowym elementem projektowanego rozwiązania legislacyjnego jest utworzenie Zespołu do Spraw Rozszerzania Zakresu Czynności Prawnych Dokonywanych w Sądowych Systemach Teleinformatycznych, działającego przy Ministrze Sprawiedliwości (projektowany art. 175h ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z ... r. poz. ...)).

Zespół byłby organem opiniodawczo-doradczym Ministra Sprawiedliwości, a do jego zadań należałaby w szczególności:

- a. analiza potrzeb uczestników obrotu prawnego w zakresie rodzajów czynności dotyczących spółek oraz innych form prawnych, które mogłyby być dokonywane w systemie teleinformatycznym;
- b. przygotowywanie propozycji dodania nowych rodzajów czynności dokonywanych w systemie teleinformatycznym;
- c. analiza wzorców czynności prawnych udostępnionych w systemie teleinformatycznym oraz zgłaszanie propozycji ich zmiany;
- d. inicjowanie zmian przepisów w tym zakresie czynności dokonywanych w systemie teleinformatycznym.

Zadania zespołu dotyczyłoby zatem nie tylko wzorców czynności prawnych odnoszących się do spółek handlowych, ale wzorców wszelkich czynności prawnych, które mogą zostać dokonane w sądowych systemach teleinformatycznych. Proponowane rozwiązanie legislacyjne stwarza efektywny i szybki mechanizm pozwalający na stałą identyfikację oczekiwań uczestników obrotu prawnego oraz wypracowywanie nowoczesnych rozwiązań legislacyjno-technicznych wychodzących tym oczekiwaniom naprzeciw.

Z oczywistych względów dokonanie określonej czynności prawnej w systemie teleinformatycznym nie będzie możliwe w przypadku, gdy w systemie teleinformatycznym nie zostanie udostępniony wzorzec tej czynności, a zatem projektowane rozwiązanie takie nie stworzy zagrożenia dla pewności obrotu prawnego.

Konsekwencją projektowanej zmiany art. 7¹ § 1 ksh jest uchylenie przepisów kodeksu przewidujących możliwość dokonania poszczególnych czynności prawnych w systemie teleinformatycznym. Wobec wprowadzenia ogólnego przepisu, regulacje szczegółowe staną się zbędne (np. art. 4 § 1 pkt 14, art. 10 § 3 i 4, art. 23¹, art. 40¹, art. 41 § 3 i 4, art. 58 § 2, art. 106¹, art. 157¹, art. 208 § 9 – 11, art. 210 § 1¹, art. 240¹ § 1, art. 255 § 4, art. 259¹, art. 300⁷ § 1-3 i 5, art. 300¹² § 5, art. 300⁵⁸ § 6 i 7 i art. 379 § 1¹ ksh).

Projekt ustawy przewiduje, że w określonych sytuacjach czynności prawne dotyczące spółek będą możliwe do wykonania za pośrednictwem systemu teleinformatycznego niezależnie od tego, czy dokonuje ich spółka, której umowa została zawarta przy wykorzystaniu wzorca

umowy (projektowany art. 7¹ § 2 ksh). Możliwość taka będzie wymagała jednak udostępnienia w systemie teleinformatycznym wzorca czynności, na mocy rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości, o którym mowa projektowanym art. 7¹ § 3 ksh. Przepis ten znosi kolejną barierę legislacyjną ograniczającą rozwój systemu S24.

Projekt ustawy rozszerza uregulowania dotyczące warunków podejmowania przez organy spółek uchwał przy wykorzystaniu wzorców czynności udostępnionych w systemie teleinformatycznym na wszystkie rodzaje spółek. *De lege lata* materię tą reguluje art. 240¹ ksh, który dotyczy spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Projekt ustawy wprowadza analogiczne przepisy w odniesieniu do prostej spółki akcyjnej, spółki akcyjnej oraz – poprzez odesłanie – spółki komandytowo-akcyjnej i spółki europejskiej (projektowane art. 300^{58a}, 300^{90a} i art. 405¹ ksh). Wobec zmiany brzmienia art. 7¹ § 1 ksh nie ma przeszkód do tworzenia wzorców czynności prawnych dotyczących również tych spółek.

Podjęcie uchwał w systemie S24 wymaga obecnie jednomyślności oraz podpisania tekstu uchwały przez wszystkich członków organu lub wszystkich wspólników. Wydaje się jednak, że ustrukturyzowanie danych dotyczących członków organu podmiotu lub wspólników dostępnych w Krajowym Rejestrze Sądowym oraz w aktach rejestrowych pozwoliłoby w przyszłości na opracowanie rozwiązań umożliwiających prowadzenie posiedzeń organów lub zgromadzeń wspólników on-line oraz podejmowanie uchwał większością głosów. Dane identyfikacyjne członków organów lub wspólników podlegają z reguły ujawnieniu w Krajowym Rejestrze Sądowym. Część z takich danych należy złożyć w formie odrębnego dokumentu (np. listy wspólników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w przypadku wspólników dysponujących mniej niż 10% kapitału zakładowego). Nic nie stoi jednak na przeszkodzie, aby także w przypadku tych danych wnioskodawcy mieli obowiązek podawania ich ustrukturyzowanej formie (np. wpisywania w dedykowane formularze). Skoro istniałaby możliwość zidentyfikowania wszystkich członków organów podmiotu i wspólników, można by zaprojektować rozwiązania techniczne umożliwiające im odbywanie posiedzeń lub zgromadzeń on-line. System teleinformatyczny pozwalałby na sprawdzanie obecności, wyznaczenie przewodniczącego, podejmowanie uchwał, czy sporządzanie listy obecności opatrzonej podpisami elektronicznymi. System zapewniałby m.in. tajność głosowania w sprawach personalnych oraz weryfikowałby wyniki głosowania. Istotną barierą dla wielu osób jest konieczność fizycznej obecności na posiedzeniu organu lub wspólników w siedzibie podmiotu. Postulowane *de lege ferenda* rozwiązanie likwidowałoby taką barierę.

Docelowo dokonywanie czynności prawnych on-line mogłoby być wspierane przez rozwiązania oparte na AI. Uczestnicy obrotu prawnego mogliby kształtować czynności prawne przy wsparciu AI według własnych potrzeb (np. wprowadzać nietypowe zapisy umowne, podejmować nietypowe uchwały). Modyfikacje wprowadzone przy wsparciu AI byłyby oznaczane w tekście, a ostateczną decyzję co do ich dopuszczalności podejmowałby orzecznik.

b) umożliwienie korzystania z systemu S24 podmiotom, które nie zostały utworzone w tym systemie lub dokonały zmian postanowień umownych (statutowych) poza tym systemem.

Projekt ustawy przewiduje rozwiązania legislacyjne umożliwiające korzystanie z systemu S24 podmiotom, które obecnie nie mają takiej możliwości, gdyż nie zostały utworzone w tym systemie lub dokonały zmian postanowień umownych (statutowych) poza tym systemem. Pomioty te powinny uzyskać możliwość korzystania z systemu S24, po uprzednim dostosowaniu postanowień umów (statutów) do wzorców udostępnionych w systemie teleinformatycznym.

Proponuje się zmianę przewidzianej w art. 4 § 1 pkt 15 ksh definicji „spółka, której umowa została zawarta przy wykorzystaniu wzorca umowy” w ten sposób, aby obejmowała ona spółkę, której umowa została zawarta przy wykorzystaniu wzorca umowy udostępnionego w systemie teleinformatycznym lub została zmieniona poprzez przyjęcie wzorca umowy udostępnionego w tym systemie, z wyłączeniem spółki, której umowa została następnie zmieniona w inny sposób niż przy wykorzystaniu wzorca.

Warunki dopuszczalności zmiany umowy spółki polegającej na przyjęciu wzorca umowy udostępnionego w systemie teleinformatycznym przewidziano w projektowanym art. 240² ksh, zgodnie z którym, będzie to możliwe na mocy jednomyślnej uchwały wszystkich współników, gdy kapitał zakładowy spółki jest pokryty wyłącznie wkładami pieniężnymi. Analogiczną regulację przewidziano w projektowanym art. 300^{90b} ksh w odniesieniu do prostej spółki akcyjnej oraz w projektowanym art. 405² ksh w odniesieniu do spółki akcyjnej.

c) objęcie systemem S24 większości podmiotów podlegających obowiązkowi wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego, w szczególności fundacji i stowarzyszeń.

Systemem S24 powinien objąć również fundacje. Złożenie oświadczenia o ustanowieniu fundacji wymaga obecnie zachowania formy aktu notarialnego, co stanowi istotną barierę. Tymczasem nie ma przeszkód, aby dokonanie takiej czynności prawnej nastąpiło z wykorzystaniem wzorca udostępnionego w systemie S24. System ten pozwalałby jednocześnie na stworzenie wzorcowego statutu oraz wypełnienie wniosku o innych dokumentów rejestracyjnych.

Projekt przewiduje dodanie w ustawie z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach (Dz. U. z ...), zwanej dalej „uf”, art. 6a ust. 1, zgodnie z którym złożenie oświadczenia woli o ustanowieniu fundacji, ustalenie statutu fundacji lub wykonanie innej czynności dotyczącej fundacji, której statut został ustalony przy wykorzystaniu wzorca statutu, w szczególności podjęcie uchwał, może nastąpić także przy wykorzystaniu wzorca statutu lub innych wzorców udostępnionych w systemie teleinformatycznym, nawet jeżeli przepisy ustawy wymagają dla takich czynności formy szczególnej. Są to regulacje podobne do proponowanych do wprowadzenia w Kodeksie spółek handlowych.

Przez fundację, której statut został ustalony wykorzystaniu wzorca umowy należało będzie rozumieć fundację, której statut został ustalony przy wykorzystaniu wzorca statutu udostępnionego w systemie teleinformatycznym lub został zmieniony poprzez przyjęcie wzorca statutu udostępnionego w tym systemie, z wyłączeniem fundacji, której statut został następnie zmieniony w inny sposób niż przy wykorzystaniu wzorca (projektowany art. 6a ust. 2 uf).

Rodzaje czynności dotyczących fundacji dokonywanych w systemie teleinformatycznym oraz ich wzorce określi, w drodze rozporządzenia Minister Sprawiedliwości, mając na względzie potrzebę ułatwienia dokonywania czynności dotyczących fundacji, zapewnienia sprawności postępowania rejestrowego, a także konieczność zapewnienia bezpieczeństwa i pewności obrotu prawnego (projektowany art. 6a ust. 4 uf). Przygotowanie propozycji legislacyjnych dotyczących tego obszaru będzie wchodziło w zakres zadań Zespołu do Spraw Rozszerzania Zakresu Czynności Prawnych Dokonywanych w Sądowych Systemach Teleinformatycznych, działającego przy Ministrze Sprawiedliwości (por. projektowany art. 175h ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z ... r. poz. ...)).

W przypadkach wskazanych w rozporządzeniu przy wykorzystaniu wzorca udostępnionego w systemie teleinformatycznym będzie mogło nastąpić wykonanie czynności dotyczącej fundacji, której statut nie został ustalony przy wykorzystaniu wzorca statutu (projektowany art. 6a ust. 3 uf).

Tak jak w przypadku spółek prawa handlowego, czynności prawne będą wykonywane w systemie teleinformatycznym za pośrednictwem konta, o którym mowa w art. 53d ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. ...) projektowany art. 6a ust. 5 uf). Dokonanie czynności przy wykorzystaniu wzorca czynności wymagało będzie wypełnienia formularza udostępnionego w systemie teleinformatycznym i opatrzenia go kwalifikowanymi podpisami elektronicznymi, podpisami zaufanymi albo podpisami osobistymi przez strony tej czynności, stosownie do wymogów przewidzianych w przepisach szczególnych (projektowany art. 6a ust. 6 uf).

Projekt ustawy przewiduje dodanie w ustawie z dnia 7 kwietnia 1989 r. - Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. z ... r. poz. ...) art. 22a. Jest to regulacja o treści podobnej do projektowanego art. 6a uf.

Brak możliwości szybkiego i łatwego założenia stowarzyszenia ogranicza potencjał społeczny oraz stanowi istotną barierę dla rozwoju społeczeństwa obywatelskiego. Rozszerzenie zakresu podmiotowego systemu S24 ułatwiłoby realizację wielu społecznie użytecznych inicjatyw.

De lege ferenda system S24 mógłby zawierać również wzorce czynności ułatwiające uzyskanie statusu organizacji pożytku publicznego.

Poza tym systemem S24 mogłyby zostać objęte podmioty, których włączenie do Krajowego Rejestru Sądowego jest postulowane, np. fundacje rodzinne.

Docelowo systemem S24 powinna zostać objęta większość z podmiotów podlegających obowiązkowi wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego.

2. Elektroniczna obrotu udziałami oraz akcjami.

Kolejna grupa zmian zmierzających do umożliwienia obywatelom samodzielnego dokonywania czynności prawnych on-line obejmuje propozycje dotyczące pogłębienia elektronicznej obrotu prawami udziałowymi. Propozycje te zakładają:

a) wprowadzenie jako zasady zbywania udziałów w spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością on-line (bez udziału notariusza).

W obecnym stanie prawnym zbycie udziału w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością wymaga notarialnego poświadczenia podpisów kontrahentów. Wyjątkiem jest zbycie udziałów w systemie 24, jednak z możliwości tej mogą skorzystać wyłącznie podmioty objęte tym systemem. Jako że wpis wspólnika spółki z ograniczoną odpowiedzialnością do Krajowego Rejestru Sądowego ma charakter deklaratoryjny, w wielu przypadkach sąd rejestrowy i uczestnicy obrotu nie wiedzą, że doszło do zbycia udziałów. Rodzi to szereg problemów, np. związanych z komorniczym zajęciem udziałów. Sytuacja, w której organy publiczne nie są w stanie z całkowitą pewnością ustalić kto jest aktualnie właścicielem praw udziałowych w tysiącach spółek z ograniczoną odpowiedzialnością, jest w sposób rażący sprzeczna z międzynarodowymi standardami oraz stwarza niebezpieczeństwo dla obrotu prawnego. Taki stan rzeczy nie powinien być dłużej akceptowany.

Projekt ustawy wprowadza mechanizm legislacyjno-techniczny, który rozwiązuje zidentyfikowane wyżej problemy, wpisując się w koncepcję tzw. e-Państwa.

Projekt przewiduje mianowicie utworzenie ogólnopolskiego repozytorium umów zbycia udziałów prowadzonego przez Ministra Sprawiedliwości w systemie teleinformatycznym, pod nazwą Centralne Repozytorium Umów Zbycia Udziałów (CRUZU) (projektowany art. 179¹ § 1 zdanie pierwsze ksh). Repozytorium to będzie umożliwiać dokonywanie czynności zbycia udziału, jego części lub ułamkowej części udziału lub jego zastawienia oraz przechowywanie dokumentów i odpisów dokumentów stwierdzających dokonanie tych czynności) (projektowany art. 179¹ § 1 zdanie drugie ksh).

Minister Sprawiedliwości w zakresie i na zasadach określonych w przepisach szczególnych zapewni sądom, komornikom sądowym, notariuszom oraz innym organom państwowym

uprawnionym na podstawie tych przepisów dostęp do CRUZU oraz jego bezpieczeństwo, w szczególności ochronę danych zgromadzonych w CRUZU przed nieuprawnionym dostępem, przetwarzaniem, zmianą lub utratą (projektowany art. 179¹ § 1 zdanie trzecie ksh).

Informacja o adresie, pod którym w ogólnodostępnych sieciach teleinformatycznych będzie dostępne CRUZU, zostanie zamieszczona przez Ministra Sprawiedliwości w Biuletynie Informacji Publicznej, na jego stronie podmiotowej (art. 179¹ § 2 ksh).

Administratorem danych użytkowników CRUZU, w rozumieniu art. 4 pkt 7 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz. Urz. UE L 119 z 04.05.2016, str. 1) będzie Minister Sprawiedliwości (art. 179¹ § 3 ksh).

Projekt ustawy przewiduje, że Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw informatyzacji i po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Notarialnej określi, w drodze rozporządzenia, warunki organizacyjno-techniczne przesyłania dokumentów i odpisów dokumentów do CRUZU oraz ich przechowywania, a także tryb informowania podmiotów wymienionych w art. 179¹ § 1 zdaniu trzecim ksh o ewentualnych przerwach w dostępie do CRUZU, uwzględniając minimalne wymagania dla rejestrów publicznych i wymiany informacji w postaci elektronicznej, bezpieczeństwo danych, w tym ochronę przed nieuprawnionym ujawnieniem i dostępem (art. 179¹ § 4 ksh).

Przewiduje się, że uczestnikom obrotu prawnego zostaną udostępnione w CRUZU szablony wzorce czynności zbycia udziału, jego części lub ułamkowej części udziału oraz jego zastawienia dokonywanych w systemie teleinformatycznym. Wzorce te określi w drodze rozporządzenia Minister Sprawiedliwości, mając na względzie potrzebę ułatwienia dokonywania takich czynności oraz zapewnienia sprawności postępowań rejestrowych, a także konieczność zapewnienia bezpieczeństwa i pewności obrotu prawnego (art. 179¹ § 5 ksh). Przygotowanie propozycji legislacyjnych dotyczących tego obszaru będzie wchodziło w zakres zadań Zespołu do Spraw Rozszerzania Zakresu Czynności Prawnych Dokonywanych w Sądowych Systemach Teleinformatycznych, działającego przy Ministrze Sprawiedliwości

(por. projektowany art. 175h ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. ...)).

Zgodnie z projektowanym art. 180 § 2 ksh zbycie udziału, jego części lub ułamkowej części udziału oraz jego zastawienie będzie mogło być dokonane:

- 1) poprzez opatrzenie oświadczeń stron tych czynności prawnych kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym, przy wykorzystaniu wzorca czynności udostępnionego w systemie teleinformatycznym lub CRUZU;
- 2) poprzez opatrzenie przez wszystkie strony czynności prawnej elektronicznego odpisu dokumentu obejmującego treść oświadczeń stron sporządzonego w postaci papierowej kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym oraz wprowadzenie tego odpisu przez pełnomocnika będącego adwokatem, radcą prawnym lub radcą Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej do CRUZU wraz z elektronicznym odpisem pełnomocnictwa.

Dokonanie czynności prawnej przy wykorzystaniu wzorca będzie równoważne z dokonaniem jej w formie przewidzianej przez art. 180 § 1 ksh.

Projekt nie znosi możliwości dokonania czynności z zachowaniem formy przewidzianej w art. 180 § 1 ksh. W takim przypadku jednak, niezwłocznie po poświadczeniu podpisów, notariusz zostanie zobowiązany do przesłania odpisu dokumentu obejmującego treść oświadczeń stron czynności oraz poświadczeń podpisów za pośrednictwem systemu teleinformatycznego do CRUZU. Notariusz będzie opatrywał przesyłane dokumenty kwalifikowanym podpisem elektronicznym. Zbycie udziału, jego części lub ułamkowej części udziału oraz jego zastawienie będzie dochodzić w takiej sytuacji do skutku z chwilą przyjęcia elektronicznego odpisu tego dokumentu przez CRUZU (projektowany art. 180 § 1 zdanie drugie ksh). Przyjęcie dokumentu będzie następowało automatycznie po spełnieniu przez przesyłającego dokument wymogów technicznych przewidzianych w systemie teleinformatycznym. Uzależnienie skuteczności czynności prawnych od przyjęcia dokumentu przez CRUZU ma celu wyeliminowanie sytuacji, w których uczestnicy obrotu, sądy rejestrowe i inne podmioty uprawnione nie mają wiedzy o zbyciu udziału, jego części lub ułamkowej części udziału albo o jego zastawieniu dokonanym przed notariuszem.

Projekt nie wyłącza również możliwości dokonania czynności prawnej w systemie S24. W takim przypadku dokumenty stwierdzające zbycie udziału, jego części lub ułamkowej części udziału oraz jego zastawienie, sporządzone przy wykorzystaniu wzorca czynności udostępnionego w systemie teleinformatycznym, będą podlegały automatycznemu przekazaniu do CRUZU (projektowany art. 180 § 3 ksh). Co istotne, utworzenie CRUZU rozwiązuje problem umów czynności prawnych dotyczących udziałów dokonanych w systemie S24, w odniesieniu do których nie doszło do ujawnienia zmian w Krajowym Rejestrze Sądowym (np. na skutek zwrotu wniosku). Dokumenty stwierdzające dokonanie takich czynności znajdują się w systemie teleinformatycznym, ale nie są dostępne dla uczestników obrotu prawnego, co godzi w pewność obrotu prawnego.

Wymóg zachowania formy aktu notarialnego, o którym mowa w art. 210 § 2 ksh, nie znajdzie zastosowania także do czynności prawnej dokonywanej w CRUZU (projektowana zmiana art. 210 § 3 ksh).

Przewiduje się, że CRUZU zostanie ściśle zintegrowane z systemem teleinformatycznym obsługującym Krajowy Rejestr Sądowy. Po dokonaniu czynności prawnej w CRUZU albo po wpływie do tego repozytorium dokumentu przekazanego przez notariusza, system teleinformatyczny powinien przygotować wniosek o dokonanie zmiany danych w Krajowym Rejestrze Sądowym i wezwać spółkę do jego podpisania przez reprezentantów podmiotu (stosowny link do wniosku mógłby być następnie przesyłany na wskazany adres poczty elektronicznej a w przypadku wdrożenia koncepcji konta podmiotu, na to konto).

W przypadku złożenia wniosku wymagającego dołączenia dokumentu lub odpisu dokumentu stwierdzającego czynność zbycia udziału, jego części lub ułamkowej części udziału lub jego zastawienia należało będzie podać numer dokumentu lub odpisu dokumentu w CRUZU (projektowany art. 19da ust. 1 uKRS). Po zarejestrowaniu wniosku dokument, którego numer w CRUZU został podany przez wnioskodawcę, będzie automatycznie przekazywany za pośrednictwem systemu teleinformatycznego z CRUZU i dołączany do wniosku (projektowany art. 19da ust. 2 uKRS).

Projekt ustawy przewiduje, że w Krajowym Rejestrze Sądowym będzie zamieszczane automatycznie ostrzeżenie o niezarejestrowanej czynności prawnej dotyczącej udziałów (projektowane art. 20 ust. 1ab i art. 38 pkt 1 lit. h ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym

Rejestrze Sądowym (Dz. U.), zwanej dalej „uKRS”). Uczestnicy obrotu prawnego uzyskają informację, że stan ujawniony w Krajowym Rejestrze Sądowym nie odpowiada prawdzie, co wzmocni bezpieczeństwo tego obrotu. Po wpisaniu w Krajowym Rejestrze Sądowym aktualnych danych dotyczących wspólników spółki lub złożeniu do akt rejestrowych zaktualizowanej listy wspólników spółki albo ustaleniu, że ujawnione w Krajowym Rejestrze Sądowym dane dotyczące wspólników są prawdziwe, sąd rejestrowy wykreśli ostrzeżenie z urzędu (projektowany art. 45 ust. 1cb uKRS).

Zgodnie z projektowanym art. 21e ust. 1 uKRS sąd rejestrowy będzie otrzymywał za pośrednictwem systemu teleinformatycznego informację o niezłożeniu wniosku o wpis do Rejestru w terminie 7 dni od dnia wpływu do tego systemu lub CRUZU dokumentu lub odpisu dokumentu stwierdzającego czynność zbycia udziału, jego części lub ułamkowej części udziału lub jego zastawienia. W przypadku niezłożenia wniosku o zmianę danych w Krajowym Rejestrze Sądowym, sąd rejestrowy będzie wszczynał postępowanie przymuszające, a nawet może dokonać wpisu danych odpowiadających rzeczywistemu stanowi rzeczy z urzędu, w oparciu o art. 24 ust. 6 uKRS.

Projekt przewiduje również, że Minister Sprawiedliwości zapewni sądom rejestrowym możliwość przeglądania CRUZU za pośrednictwem systemu teleinformatycznego (projektowany art. 21e ust. 1 uKRS). Zapewnienie sądom rejestrowym dostępu do tego repozytorium jest niezbędne dla umożliwienia im sprawnej weryfikacji informacji o sytuacji prawnej podmiotów, których dotyczą postępowania rejestrowe.

Dostęp do CRUZU powinien zostać udzielony wszystkim podmiotom, którym ustawodawca powierzył realizację zadań wymagających identyfikacji wspólników spółek z ograniczoną odpowiedzialnością. Zasady takiego dostępu powinny określać przepisy szczególne określające zadania i uprawnienia poszczególnych podmiotów (por. projektowany art. 179¹ § 1 zdanie trzecie ksh).

Docelowo system teleinformatyczny CRUZU mógłby obejmować szereg funkcjonalności, które nie zostały objęte niniejszym projektem, np. mógłby wymagać uiszczenia podatku od czynności cywilnoprawnych, albo zaliczki na poczet wniosku o ujawnienie danych w Krajowym Rejestrze Sądowym, która ulegałaby skonsumowaniu w przypadku braku konieczności zmiany danych z urzędu. W przypadku skorzystania z wzorców czynności

prawnych możliwe byłoby generowanie list współników oraz list osób uprawnionych do powołania zarządu.

b) utworzenie Centralnego Rejestru Akcjonariuszy Prostych Spółek Akcyjnych oraz Centralnego Rejestru Akcjonariuszy Spółek Akcyjnych, prowadzonych przez sądy rejestrowe.

Prowadzenie rejestrów akcjonariuszy powierzono obecnie podmiotom wybieranym przez zarządy spółek. Nie wzięto zatem pod uwagę, że interesy zarządu spółki oraz jej akcjonariuszy mogą być sprzeczne. Wpisy do rejestru akcjonariuszy mają co do zasady charakter konstytutywny, tj. decydują o powstaniu lub utracie praw z akcji. Oznacza to, że podmiot działający na zlecenie zarządu spółki ma potencjalny wpływ na to, czy określonej osobie przysługują prawa z akcji. Sytuacja taka może prowadzić do nieprawidłowości, np. w przypadku wyboru przez akcjonariuszy dwóch konkurencyjnych zarządów. Już obecnie zdarzają się przypadki prowadzenia dla jednej spółki więcej niż jednego rejestru akcjonariuszy. Może dochodzić nawet do sytuacji, w których rejestr akcjonariuszy nie zostanie założony albo przestanie być prowadzony, na skutek wygaśnięcia umowy o prowadzenie rejestru.

Wprowadzając rejestry akcjonariuszy całkowicie pominięto konieczność zapewnienia organom publicznym dostępu do danych o osobach, którym przysługują prawa z akcji. Dostępu do informacji zawartych w rejestrach akcjonariuszy nie mają nawet sądy rejestrowe, mimo że dane te są niejednokrotnie niezbędne do weryfikacji skuteczności uchwał stanowiących podstawę wpisów. Sądy rejestrowe nie wiedzą nawet, czy spółka w ogóle utworzyła rejestr akcjonariuszy, a jeżeli tak, to kto go prowadzi. Rejestry akcjonariuszy prowadzone przez notariuszy są bowiem objęte tajemnicą notarialną. Wydaje się, że władze publiczne nie powinny być stawiane w roli petenta, który zmuszony jest występować do podmiotów działających na zasadach komercyjnych o przekazanie kluczowych informacji dotyczących tak istotnej kategorii praw majątkowych jak prawa z akcji.

Funkcjonujące rozwiązania nie odpowiadają standardom międzynarodowym, sprzyjając brakowi transparentności obrotu prawnego oraz zjawiskom kryminogennym (np. mogą mieć miejsce przypadki celowej odmowy wpisu akcjonariusza, a nawet zniszczenia całego rejestru akcjonariuszy).

Projekt ustawy przewiduje Centralnego Rejestru Akcjonariuszy Prostych Spółek Akcyjnych oraz Centralnego Rejestru Akcjonariuszy Spółek Akcyjnych prowadzonych przez sądy rejestrowe. W rejestrach tych byłyby gromadzone analogiczne dane jak w funkcjonujących obecnie rejestrach akcjonariuszy. Rejestry nie obejmowałyby akcjonariuszy spółek, których akcje podlegają rejestracji w Krajowym Depozycie Papierów Wartościowych. Byłyby prowadzone w pełni on-line, za pośrednictwem systemu teleinformatycznego.

Zgodnie z projektowanym art. 300³⁰ § 1 ksh akcje prostej spółki akcyjnej będą podlegały zarejestrowaniu w Centralnym Rejestrze Akcjonariuszy Prostych Spółek Akcyjnych, zwanym dalej „rejestrem akcjonariuszy”.

Projekt przewiduje, że w przypadku objęcia akcji wpis do rejestru akcjonariuszy nastąpi jednocześnie z wpisem spółki do rejestru albo wpisem do rejestru podwyższenia kapitału zakładowego (art. 300³⁰ § 2 ksh). Mechanizm ten wyeliminuje sytuacje, w którym mimo zarejestrowania spółki zarządy spółek nie zawierają umów dotyczących utworzenia rejestru akcjonariuszy, a w konsekwencji nie ma możliwości zarejestrowania akcji. Niemożliwe będzie również utworzenie dla jednej spółki kilku rejestrów akcjonariuszy. Konsekwencją projektowanej zmiany jest uchylenie art. 300³² ksh dotyczącego umowy o prowadzenie rejestru akcjonariuszy oraz zastąpienie w art. 300³⁴ ksh użytego w różnym przypadku wyrazu „podmiot” użytym w odpowiednim przypadku wyrazem „sąd”.

Centralny Rejestr Akcjonariuszy Prostych Spółek Akcyjnych będą prowadzić w systemie teleinformatycznym sądy rejonowe (sądy gospodarcze), zwane dalej „sądami prowadzącymi rejestr akcjonariuszy” (projektowany art. 300³¹ § 1 ksh). Zadania z tego zakresu będą realizowali referendarze sądowi zatrudnieni w sądach rejestrowych, a więc grupa zawodowa specjalizująca się w zagadnieniach prawnych dotyczących prawa handlowego.

Minister Sprawiedliwości utworzy oraz będzie utrzymywał system teleinformatyczny służący do prowadzenia rejestru akcjonariuszy, umożliwiający dokonywanie czynności związanych z obejmowaniem akcji oraz obrotem akcjami, w szczególności zbycia akcji, ich zastawienia lub ustanowienia na akcji ograniczonego prawa rzeczowego oraz przechowywanie dokumentów i odpisów dokumentów stwierdzających dokonanie tych czynności. Minister Sprawiedliwości w zakresie i na zasadach określonych w przepisach szczególnych zapewni sądom, komornikom sądowym, notariuszom oraz innym organom państwowym uprawnionym na podstawie tych

przepisów dostęp do rejestru akcjonariuszy oraz jego bezpieczeństwo, w szczególności ochronę danych zgromadzonych w rejestrze akcjonariuszy przed nieuprawnionym dostępem, przetwarzaniem, zmianą lub utratą (projektowany art. 300³¹ § 2 ksh).

System teleinformatyczny umożliwiłaby sprzedaż akcji, stanowiąc platformę transakcyjną. W przypadku skorzystania z wzorca umowy sprzedaży wpis do rejestru akcjonariuszy mógłby nawet następować automatycznie. W pozostałych przypadkach zgłoszenia i dokumentacja transakcyjna byłyby weryfikowane przez niezależnych orzeczników, na których orzeczenia przysługiwałaby skarga.

Informacja o adresie, pod którym w ogólnodostępnych sieciach teleinformatycznych będzie dostępny rejestr akcjonariuszy, zostanie zamieszczona przez Ministra Sprawiedliwości w Biuletynie Informacji Publicznej, na jego stronie podmiotowej (projektowany art. 300³¹ § 3 ksh).

Minister Sprawiedliwości będzie administratorem danych użytkowników systemu teleinformatycznego, o którym mowa w ust. 1, w rozumieniu art. 4 pkt 7 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz. Urz. UE L 119 z 04.05.2016, str. 1) (projektowany art. 300³¹ § 4 ksh).

Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw informatyzacji określi, w drodze rozporządzenia, warunki organizacyjno-techniczne oraz szczegółowy sposób dokonywania czynności związanych z rejestracją akcji, obejmowaniem akcji oraz obrotem akcjami zarejestrowanymi w rejestrze akcjonariuszy, w szczególności zbycia akcji, ich zastawienia lub ustanowienia na akcji ograniczonego prawa rzeczowego, szczegółowy sposób przechowywania dokumentów i odpisów dokumentów stwierdzających dokonanie tych czynności, a także tryb informowania o ewentualnych przerwach w dostępie do rejestru akcjonariuszy, uwzględniając minimalne wymagania dla rejestrów publicznych i wymiany, informacji w postaci elektronicznej, bezpieczeństwo danych, w tym ochronę przed nieuprawnionym ujawnieniem i dostępem (projektowany art. 300³¹ § 5 ksh).

Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzorce czynności objęcia akcji oraz czynności związanych obrotem akcjami zarejestrowanymi w rejestrze akcjonariuszy, w szczególności zbycia akcji, ich zastawienia lub ustanowienia na akcji ograniczonego prawa rzeczowego dokonywanych w systemie teleinformatycznym, mając na względzie potrzebę ułatwienia dokonywania takich czynności oraz zapewnienia sprawności postępowań rejestrowych, a także konieczność zapewnienia bezpieczeństwa i pewności obrotu prawnego (projektowany art. 300³¹ § 6 ksh).

Do postępowania przed sądami rejestrowymi prowadzącymi rejestr akcjonariuszy znajdują zastosowanie przepisy o postępowaniu przed sądami prowadzącymi Krajowy Rejestr Sądowy w sprawach dotyczących podmiotów podlegających obowiązkowi wpisu do rejestru przedsiębiorców, chyba że ustawa stanowi inaczej (projektowany art. 300^{33a} ksh).

Wnioski o wpis w rejestrze akcjonariuszy nie będą podlegały opłacie (projektowany art. 300³⁴ § 3 ksh).

Projekt ustawy istotnie zmienia przepisy dotyczące udostępniania rejestru akcjonariuszy. Zgodnie z projektowanym art. 300³⁵ § 1 ksh rejestr akcjonariuszy będzie jawny dla spółki i każdego akcjonariusza w zakresie danych dotyczących tej spółki. Spółka i akcjonariusze będą mieli mają prawo dostępu do danych zawartych w rejestrze akcjonariuszy za pośrednictwem systemu teleinformatycznego (projektowany art. 300³⁵ § 2 ksh).

Minister Sprawiedliwości utworzy Centralną Informację Centralnego Rejestru Akcjonariuszy Prostych Spółek Akcyjnych, zwaną dalej „Centralną Informacją”, której zadaniem jest udostępnianie rejestru akcjonariuszy za pośrednictwem systemu teleinformatycznego oraz udzielanie informacji z rejestru akcjonariuszy (projektowany art. 300³⁵ § 4 ksh). Informacje z rejestru akcjonariuszy wydane przez Centralną Informację będą miały moc dokumentów urzędowych (projektowany art. 300³⁵ § 5 ksh). Centralna Informacja o pobiera opłaty za udzielanie informacji z rejestru akcjonariuszy. Opłaty te stanowią dochód budżetu państwa (projektowany art. 300³⁵ § 6 ksh).

Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia ustrój i organizację Centralnej Informacji, warunki organizacyjno-techniczne dotyczące formy wniosków oraz ich składania do Centralnej Informacji za pośrednictwem systemu teleinformatycznego oraz tryb i sposób

udostępniania danych z rejestru akcjonariuszy oraz udzielania informacji z tego rejestru uwzględniając potrzebę zapewnienia spółkom, akcjonariuszom bezpośredniego oraz innym uprawnionym podmiotom bezpośredniego dostępu do zgromadzonych w tym rejestrze danych, oraz sprawnego udzielania informacji (projektowany art. 300³⁵ § 7 ksh).

Minister Sprawiedliwości określi w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych, w drodze rozporządzenia, wysokość opłat za udzielanie informacji z rejestru akcjonariuszy (projektowany art. 300³⁵ § 8 ksh).

Zalety wskazanych wyżej rozwiązań legislacyjnych to zwiększenie dostępności informacji o własności praw z akcji dla organów publicznych, wzmocnienie ochrony akcjonariuszy poprzez oddanie decyzji o wpisie niezależnym orzecznikom, stworzenie profesjonalnej platformy transakcyjnej umożliwiającej łatwy i pewny obrót prawami z akcji on-line.

Zgodnie z projektowanym art. 328¹ § 1 ksh akcje spółki akcyjnej niebędącej spółką publiczną będą podlegały zarejestrowaniu w Centralnym Rejestrze Akcjonariuszy Spółek Akcyjnych. Rozwiązania legislacyjne dotyczące tego rejestru i argumenty uzasadniające jego utworzenie oraz sposób funkcjonowania kształtują się analogicznie jak w przypadku prostej spółki akcyjnej.

Projekt ustawy nie dotyczy funkcjonowania samorządu terytorialnego oraz nie podlega notyfikacji zgodnie z przepisami dotyczącymi funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych.

Projekt ustawy nie wymaga przedstawienia właściwym organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia.

Projekt ustawy wpływa pozytywnie na mikro przedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców i jest zgodny z przepisami ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz. U.).

Projektowana ustawa nie zawiera przepisów technicznych w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U.).

Projekt jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.

Osiągnięcie celu ustawy nie jest możliwe za pomocą innych środków.